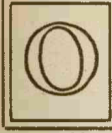

:- HET MOERAS :-

MARIE LECHOLTE'S VERRAAD EN WAT DIT VOOR
FRANKRIJK BETEEKENDE — EEN GESCHIEDENIS
: UIT HET JAAR '70 — DOOR FRANK H. SHAW. :

die oorlog! Bij U, m'sieu, is het altijd de oorlog.

Pierre rolde een sigaret en stak haar aan; hij blies dikke rookwolken uit en scheen zeer voldaan. Hij nam het kleine rolletje uit zijn mond en wuifde ermee als om het lachende landschap te groeten, iedere welriekende bloem, de kabbellende rivier in de verte, zelfs het tooverachtige en nog meer gevreesde moeras, dat zich uitstrekt tusschen Malonssur Coure en Rondelles. „En overall is vrede, waarheen ge ook kijkt. Moge hij door God bewaard worden.”

De bezoeker boog even. „Daarin ben ik het met U eens; maar in vredestijd is het niet romantisch, daarom vraag ik U over den oorlog. Welaan, gij hebt veel gezien en nog meer gehoord; gij hebt gesproken; gij keekt overall rond, vertel mij van den grooten roman.”

„Ook de vrede heeft zijn romans en zij zijn mooier en oneindig veel fijner dan de ruwheden van den oorlog. Liefde en oorlog — het zijn tegenstellingen; een man kan zich met zijn ziel niet geheel aan een vrouw hechten, wanneer het geluid van den krijgshoorn nog in zijn ooren klinkt. De oorlog is als een jaloersche maîtresse, m'sieu.”

Langs de dorpstraat kwam een vrouw langzaam aanwandelen en het zonlicht wierp haar schaduw voor haar uit. Pierre sprong op en vertrok zijn gezicht zoo als een reumatieklidder dat doet, terwijl hij zijn hoed van zijn hoofd rukte. Hij bleef staan, totdat de vrouw voorbij was en toen zij tegenover ons was, beloonde zij hem met een langzamen, ernstigen glimlach, waarin alle wereldkennis opgesloten scheen.

„Maar in Frankrijk,” merkte ik losweg op, „zijn er toch geen kloosters meer.”

„O, gij spreekt van haar kleeding. Ja, volgens de wet zijn ze er niet meer, maar hier in Malons spreken wij geen kwaad van hen, van wie wij houden en de zusters werken hard — doen veel goeds, m'sieu.” Zelfs de pijn, die hij leed, kon op zijn gezicht de sporen van hongerslijden niet uitwissen.

„Luister, ik zal U een geschiedenis vertellen; een verhaal uit den oorlog.” Hij legde een knokige hand op mijn knie. „Een oorlogsverhaal, omdat gij er op aandringt. Het is al 40 jaar geleden! Ja, meer dan 40. Toen was ik jong en krachtig, nu ben ik oud en stram. Maar de geschiedenis gaat niet over mij of mijn stramme leden; het handelt over — haar.”

Hij maakte een beweging met zijn hoofd in de richting van de zich verwijderende gestalte.

Ik gaf hem een nieuw plukje tabak en een vloeitje en hij begon de onmisbare sigaret te rollen. „Zij heet — heette eigenlijk — Marie; Marie Lecholte. Nu is zij zuster Agnes, zegt men, maar voor mij blijft zij Marie. Thans is zij oud en krom gebogen; met een zeer bleek gelaat, het kan zijn dat het komt van het leven tusschen de kale witte muren, misschien is het ook wel het verdriet. Veertig jaar en nog langer geleden was zij het mooiste meisje uit dit dal, dat beroemd is om de mooie vrouwen. En Marie was de schoonste, dat zegt wat. Lang en rijzig, met goudblond haar, met een schalkschen blik in de oogen, m'sieu, zoodat een man zou wenschen — met haar op een goeden voet te staan, nietwaar? Zoo was het in de dagen die nooit meer terugkeeren.

„Er was toen geen oorlog, men dacht er zelfs niet aan, maar ik wel. In Malons hoorden wij ervan, eerst als een echo, later als een zwak geratel, zooals de raderen van een kanon maken. Een voor een verlieten onze mannen het dorp en — nooit hoorden wij meer van hen. Zij waren verzwoegen door dien voor U zoo romantischen oorlog. Eh bien! hij verzwoeg ook mij bijna — maar niet geheel. Een kogel in 't been, boven de knie, een in den arm, nog een in den schouder — dat was mijn aandeel in den roem.”

„Dat was zeker toen ge uw officier onder de raderen van het kanon wegtrokt.” merkte ik beleefd op en een bos van genoege kleurde zijn perkamentachtige wangen.

„Het was niets. De jongen had een moeder en zij had mij opgedragen over hem te waken. Wat kon dus een man van eer anders doen? Zooals ik zeide, nam de oorlog onze jonge mannen van ons weg, eerst weinigen, daarna velen, toen nog meer, door de loting — terwijl er ook veel vrijwilligers waren. Jean Moins was er een van, slechts een *franc-tireur*, die niet tot de geregelde troepen hoorde. En onze vriend Bismarck vaardigde een edict uit, nietwaar? „De *franc-tireurs* moeten natuurlijk gefusilleerd worden.” Dat waren zijn woorden, die sommige Duitse officieren zich herinnerden, maar andere vergaten. De eene, die hier naar Malons kwam, herinnerde het zich

„Nu gebeurde het aldus: Malons was niet belangrijk genoeg om er een garnizoen te leggen. Het moest zich maar redden als de Duitschers kwamen; wij zijn slechts een klein dorpje, van geen strategische waarde. Wanneer er aan iederen kant kanonnen op de heuvels werden geplaatst, dan konden zij het dorp gemakkelijk platschieten. Noch

onze eigen landgenooten, noch de vreemde troepen wenschten in zoo'n muizenval te blijven en zoo verlieten allen het dorp, behalve vrouwen, kinderen en grijsaards. Dit geschiedde toen de oorlog vele maanden geduurd had.

„Nu beminde Jean Moins Marie Lecholte; wij kunnen ook wel aannemen dat Marie Lecholte van Jean Moins hield, ofschoon zij het hem nooit in zoovele woorden verteld had — dat is te zeggen, zoolang hij kon hooren. Toen hij na verloop van tijd niet voor de loting was ingeschreven, lachte Marie hem vroolijk toe. In die dagen kon zij vroolijk lachen en toonde dan hare tanden als parels in een rozenknop. Ik vertel u dat, omdat ik het zoo goed weet. Maar Jean geloofde, dat ook zijn tijd zou komen en hij had de verhalen van gewonden gehoord. Hij had ook mij hooren vertellen — toen ik hier terug kwam met mijn drie kogels, alsof ik een loodfabriek was. Wij ouderen, die den oorlog met onze eigen oogen gezien hadden en wisten, dat het krijgsgeschiedenis en het gebrul van de aanvallende eskadrons niet zoo prachtig was, als wij geloofd hadden, praatten misschien wel wat te vrij uit, maar zooals wij den oorlog beschreven, was het niet iets om met open armen te ontvangen. Ook Jean luisterde, en Marie lachte, en de dagen gingen voorbij, terwijl Jean zijn plicht deed als voorheen. Toen vernam men, dat te Souville, op eenigen afstand aan de spoorbaan gelegen, men weer bezig was, nieuw voedsel voor den doodssikkel gereed te maken; zij lijfden iedereen in, die nog kon loopen en zijn handen gebruiken, maakten ze tot *franc-tireurs*, drilden ze eenigszins, zoodat ze wat op geordende troepen geleken — nadat de oorlog drie kwart voorbij was, hè? Alsof men een geoefend man kon vormen, door hem de eerste drie letters van het alfabet te leeren en de rest te vergeten.

„Men kan aannemen, dat Marie veel gelachen had, totdat plotseling Jean Moins uit het dal wegtrok, en nadat hij eerst de kleine oogst ingezameld had en in de schuur had opgestapeld, want hij was een vlijtige zoon. Ja, ik weet nog meer dan dat, want ik heb oogen en hersenen. De Duitse kogels troffen hem niet. Ik weet, dat Marie hoog opgegeven had van Jacques Fourtelle, die wat je noemt een kinkel was, zoo'n kleiboer. Een kerel als een boom en met even weinig gevoel. Maar Jacques was de eerste, die zich bij de *franc-tireurs* aansloot — de eerste uit het heele dal. Ja, Marie lachte Jean uit, omdat hij niet als Jacques was en toch was Jean een flink man; daarom ging hij uit het dal weg, en keerde niet terug gedurende langen tijd. Marie lachte nog evenveel in zijn afwezigheid als te voren, maar ik wist, dat die lach valsch klonk. Het ging niet van harte. Gij hebt vrouwen hooren lachen, m'sieu en gij weet, wat ik bedoel — met de lippen lachen zij slechts, terwijl de angst haar uit de oogen blik, nietwaar? En zij paste zijn moeder ijverig op, die oud was en zwak van gezondheid. Wanneer gij deze dingen met elkaar in verband brengt dan kunt gij wel nagaan, dat zij Jean beminde.

„Nu komen wij tot den dag, waarvan ik spreek. De zon was ondergegaan, toen ik in de straat een geluid hoorde, en mijn ooren bedrogen mij niet, de stap van een soldaat en een. die niet gewond was. Daar geoefende mannen, die niet gewond waren, niet zoo algemeen meer waren in het dal, sleepte ik mij naar het venster en keek naar buiten en in de schemering zag ik het gelaat van Jean Moins, gekleed in de uniform van *franc-tireur*, hij was toen een flink soldaat. Hij liep rechtop en zwaaide zijn armen; maar — *Dieu de Dieu!* de gloed op zijn gezicht kwam niet alleen van de ondergegane zon.

„Nu zag ik niet al hetgeen volgde, maar anderen vertelden het mij onder het werk. Ik zag wel iets en het zal mij tot aan het graf bijblijven. Het scheen dat Jean één nacht verlof had gekregen van zijn compagnie om zijn zieke moeder te bezoeken. Maar eerst richtte hij zijn schreden naar Marie's hut; zijn geweer bengelde achter hem aan en het stof van de lange reis lag op zijn kleeding. Zoo, met den avondgloed op zijn gelaat, moet hij er goed uitgezien hebben. Men vertelde mij, dat Marie lachte, toen zij hem zag, maar de lach stierf weg in een snik. Toen trok zij hem naar binnen en sloot de deur.

„Een uur later zouden de Duitschers komen, een compagnie onder bevel van een volbloedigen kapitein, wiens gezicht rood was door de vele biefstuk en het bier en toen zij in de duisternis een hut voorbijgingen, weerklonk er één schot, als een donderslag in de stilte; een stervende man gilte woest. Niemand had het schot zien afgaan, maar het scheen, dat het uit Marie's hut was gekomen, want hier gingen de Duitschers het eerst binnen.

„Er was alarm gemaakt en Marie, die zich het edict tegen de *franc-tireurs* herinnerde, drong er op aan, dat Jean zich zou verbergen. Er was een kleine vliering boven de kamer in de hut, waar men met een ladder kon komen. Misschien tegen zijn wil klom Jean naar boven — en dit gebeurde juist, toen het schot afging. Marie nam de ladder weg en nam een naaiwerkje op — een soldatenhemd evenwel. Zoo zat zij te naaien, toen de Duitschers de hut binnentraden.

„Nu heb ik Marie zoo zien zitten, het hoofd voorover gebogen, het licht van de kleine lamp op haar, terwijl zij zacht een liedje van La belle France neuriede. Wat was zij mooi! Ik veronderstel, dat zij zich afgevraagd heeft, of het snelle kloppen van haar hart in haar oogen zichtbaar was, want langzaam sloeg zij ze op. Zoodoende moet de Duitse kapitein gelegenheid gehad hebben om haar lief-talligheid op te nemen en toen hij zich daaraan verzadigd had, kon men veronderstellen, dat zijn bloed sneller in zijn aderen stroomde.

„Hoe het ook zij, hij slaakte een kreet in zijn eigen helse taal, zoodat Marie naar hem opkeek. Toen zag hij, dat zij nog mooier was, dan hij gedacht had. Hij bloosde, zijn oogen fonkelden.

„Het is hier een aangenaam tehuis voor een vermoeid soldaat,” zei hij, niet meer aan den dooden man denkend. Hij was beroemd, hoorde men later, om zijn avonturen met vrouwen, alles was van zijn gading, van gravin tot dienstmeid. Als een vrouw maar een aardig gezicht had, dan gaf de rest niets, zij was zijn buit. Hij stapte over den vloer, terwijl zijn zwaard kletterde en streefde Marie onder de kin, terwijl zijn bolwangige manschappen tegen elkaar grinnikten, alsof zij iets zagen, dat zij meermalen gezien hadden.

„Kom liefje,” zei de officier, terwijl hij haar bewonderend aankeek, „geef me een zoen, laten wij goede maatjes zijn.” Maar hij was een vijand en Marie was een Fransche vrouw. Toen hij zich over haar heenboog, gaf zij hem een flinke klap in het gezicht tot antwoord. Toen lachte zij weer, met een luiden minachtenden lach.

„Mijne lippen zijn niet voor de vijanden van mijn land bestemd, daar kunt u op rekenen, monsieur,” zeide zij. „Indien het de gewoonte is onder uw landgenooten, om weerlooze vrouwen te beleedigen” . . . en weer gaf zij hem een oorvijg op zijn lonkend gezicht, want zij was niet zoo weerloos, als het wel scheen. „Nu zegt men, dat 't hart van sommige mannen slechts een kruitvatje is, dat één vonk tot ontploffing kan brengen. De tweede klap, die Marie gaf, was de vonk en de officier vloog op, zijn gezicht werd nog rooder, rooder dan een versche kroot. Hij nam haar in zijn armen trok haar naar zich toe.

„Twaalf kussen om den prijs van één klap te betalen,” zeide hij lachende en hij drukte haar hoofd achterover — hij was een sterk en woest man, m'sieu; een man, die altijd zijn eigen gang was gegaan bij vrouwen. Marie bood weerstand, verborg haar gezicht en daar zij een vrouw was, boog zij zich en beet in zijn hand en beet, totdat het bloed er uit kwam. Daarop begon de officier haar uit te vloeken en pakte haar opnieuw ruw beet, zoodat zij van pijn schreeuwde.

„Op dat oogenblik sprong Jean Moins uit de vliering. Hij had misschien beter gedaan, verborgen te blijven; maar hij beminde Marie en ik laat het aan u te beoordeelen, m'sieu — te beoordeelen, wat hij anders kon gedaan hebben. Hij sprong uit de vliering, niet gevende om de afwezigheid van den ladder en terwijl hij opsprong, vloog hij op den officier aan en gaf hem een vuistslag tusschen de oogen. Ik denk, dat hij nog niet vertrouwd genoeg was met zijn geweer; anders kon hij de zaak beter opgeknapt hebben. Hij gaf twee flinke slagen, voor de verbaasde dikzakken bemerkten, wat er gaande was en tot de slotsom kwamen, dat deze tusshenkomst niet bij het spel behoorde. Toen vielen zij hem aan als bulldoggen een terrier en zij sleepten hem, terwijl hij krachtig weerstand bood, van den officier weg, dien hij zeker zou geworgd hebben, en hem het gebruik van zijn te nuttige handen ontnemen. De officier rees op, terwijl hij met den mouw het bloed van zijn gezicht veegde en een of twee seconden keek hij Jean met een hel-sche blik aan.

„O,” zeide hij scherp, „e, een *franc-tireur*, hè?” Toen slingerde hij hem een scheldwoord naar het hoofd, waardoor Jean zich begon te wringen als een gepijnigd man, maar de Saksers hielden hem vast.

„Zie, hoe ik het liefje van den *franc-tireur* kus,” zeide hij, en onder het geginnegap van zijn medezwigen, dwong hij het meisje om zijn kussen aan te nemen. Ge kunt u indenken, hoe Jean wild begon te worstelen, iedereen zou hetzelfde gedaan hebben, maar de officier was ongetwijfeld een zwijn der zwijnen.”

Pierre spuwde opzettelijk en dit zeide meer dan zijn woorden.

„Er is een schot gelost,” zei de officier, misschien wat vermoeid van het spel. Hij dacht eraan, dat deze *franc-tireur* hem geslagen had en hem belachelijk gemaakt ten aanschouwe van zijn manschappen. „Er is een schot gelost, een mijner mannen is gedood. Hier was een *franc-tireur* geborgen; sergeant, breng hem buiten, zet hem tegen den muur en schiet hem dood. Neem drie gelederen!”

„De sergeant salueerde en gaf het bevel, terwijl Marie als versteend bleef staan. De soldaten liepen met den ge-